

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректорка з наукової роботи

Ангеліна ДРОБІТЬКО

10.08.2026 р.

Висновок розширеного засідання кафедри публічного управління та адміністрування і міжнародної економіки Миколаївського національного аграрного університету про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації «Управління місцевим економічним розвитком територіальних громад» здобувачки ступеня доктора філософії за спеціальністю 073-Менеджмент (галузь знань 07 – Управління та адміністрування) Федоренко Тетяни Валеріївни (протокол № 1 від 05.08.2026 р.)

Публічна презентація наукових результатів дисертації Федоренко Тетяни Валеріївни «Управління місцевим економічним розвитком територіальних громад» та її обговорення відбулися 05 серпня 2026 р. на розширеному засіданні кафедри публічного управління та адміністрування і міжнародної економіки. У результаті проведеної презентації та обговорення дисертації рецензенти к.е.н., доцента Шишпанової Н. О., к.е.н., доцента Бурковської А. В. та присутні на засіданні 23 особи, з них 20 науково-педагогічних працівників, дійшли таких висновків:

1. Актуальність теми дисертації та її зв'язок з державними програмами, науковими напрямками університету та кафедри.

Дисертаційне дослідження є складовою частиною науково-дослідної роботи Миколаївського національного аграрного університету за темою «Формування потенціалу місцевого розвитку територіальних громад» (номер державної реєстрації 0121U114744), у межах якої здобувачкою обґрунтовано підходи до ефективного управління місцевим економічним розвитком територіальних громад шляхом удосконалення стратегування, розвитку інституційного забезпечення, диверсифікації фінансових інструментів, активізації підприємницької діяльності та формування організаційно-економічних передумов післявоєнного відновлення територій.

Актуальність дослідження зумовлена посиленням відповідальності органів місцевого самоврядування за економічну стійкість територій в умовах децентралізації, воєнної нестабільності та післявоєнного відновлення, руйнуванням інфраструктури і виробничих зв'язків, міграційними змінами, звуженням дохідної бази місцевих бюджетів та необхідністю забезпечення проєктної готовності громад до залучення державних, донорських і приватних ресурсів. Дисертаційна робота відповідає пріоритетним напрямкам розвитку науки і техніки, визначеним Законом України «Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки» від 11 липня 2001 року № 2623-III, у

частині вирішення важливих проблем розвитку соціально-економічного та людського потенціалу.

Результати дисертаційного дослідження узгоджуються з цілями Державної стратегії регіонального розвитку на 2021–2027 роки, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 5 серпня 2020 р. № 695, у частині формування згуртованої, конкурентоспроможної та стійкої держави, розвитку територіальних громад, підвищення їх спроможності та посилення інструментів регіонального і місцевого економічного розвитку.

2. Особистий внесок здобувача в отриманні наукових результатів.

Дисертаційна робота є завершеним самостійним науковим дослідженням, у якому представлено авторські теоретичні положення, методичні підходи та практичні рекомендації щодо управління місцевим економічним розвитком територіальних громад. Особисто здобувачкою обґрунтовано концептуальний підхід до адаптивного стратегування місцевого економічного розвитку, розвинуто положення щодо інституцій місцевого економічного розвитку, систематизовано фінансові інструменти, запропоновано моделі, алгоритми та систему моніторингу результативності управлінських рішень. Опубліковані наукові праці містять результати, висновки і пропозиції, сформульовані особисто автором. Із праць, підготовлених у співавторстві, у дисертації використано лише ті положення, розрахунки та висновки, які належать здобувачці.

3. Достовірність та обґрунтованість отриманих результатів та запропонованих автором рішень, висновків, рекомендацій.

Обґрунтованість і достовірність наукових результатів забезпечено використанням комплексу взаємопов'язаних загальнонаукових і спеціальних методів: діалектичного та системного підходів, аналізу і синтезу, порівняння, систематизації, контент-аналізу, економіко-статистичного та графічного аналізу, сценарного моделювання, експертного оцінювання й узагальнення. Інформаційну базу становлять нормативно-правові акти України та ЄС, дані державної статистики і місцевих бюджетів, офіційні вебресурси органів місцевого самоврядування, матеріали системи DREAM та відкритого бюджету, стратегії і плани розвитку громад, міжнародні аналітичні звіти та наукові праці вітчизняних і зарубіжних учених.

Достовірність, наукова новизна та обґрунтованість одержаних результатів є достатніми і підтверджуються логічним зв'язком між теоретичним, аналітичним та рекомендаційним блоками дослідження, використанням офіційних даних, проведенням контент-аналізом стратегічних документів територіальних громад і прикладними фінансово-економічними розрахунками. Отримані результати забезпечують вирішення наукового завдання щодо поглиблення теоретико-методичних засад та розроблення практичних рекомендацій з удосконалення управління місцевим економічним розвитком територіальних громад в умовах воєнної нестабільності та післявоєнного відновлення.

4. Ступінь новизни основних результатів дисертації порівняно з відомими дослідженнями аналогічного характеру.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у поглибленні теоретико-методологічних засад управління місцевим економічним розвитком територіальних громад та обґрунтуванні концептуальних і методичних положень щодо забезпечення їх економічної стійкості, інституційної спроможності та відновлювального потенціалу в умовах безпекових загроз, воєнного стану й післявоєнної трансформації:

вперше:

обґрунтовано концептуальний підхід до стратегування місцевого економічного розвитку територіальних громад в умовах безпекових загроз, який, на відміну від традиційного підходу до стратегічного планування як переважно формалізованого процесу розроблення та затвердження стратегічного документа, передбачає його розуміння як безперервного, адаптивного, ризик-орієнтованого та динамічного управлінського процесу, що забезпечує своєчасне реагування громади на воєнні, соціально-економічні, демографічні, інфраструктурні та інституційні виклики, мобілізацію ендогенних ресурсів території, залучення грантового, інвестиційного та партнерського фінансування, підтримку підприємницької активності, розвиток людського капіталу, підвищення інвестиційної привабливості громади та формування організаційно-економічних передумов її післявоєнного відновлення, економічної стійкості й сталого розвитку.

удосконалено:

зміст поняття «інституції місцевого економічного розвитку територіальних громад», яке запропоновано розглядати як елементи інституційного механізму управління місцевим економічним розвитком, що виконують організаційні, проєктні, аналітичні, комунікаційні, інвестиційні та партнерські функції, спрямовані на мобілізацію внутрішнього потенціалу громади, залучення інвестиційних, грантових і партнерських ресурсів, підтримку підприємництва, створення робочих місць, розвиток людського капіталу та забезпечення економічного відновлення територій.

сутність місцевого економічного розвитку територіальних громад, яку, на відміну від традиційного ототожнення його переважно з економічним зростанням, збільшенням бюджетних надходжень або розвитком інфраструктури, запропоновано розглядати як систему цілеспрямованих управлінських дій органів місцевого самоврядування та інших стейкхолдерів, спрямованих на підвищення економічної стійкості громади, активізацію підприємництва, формування інвестиційної привабливості, ефективне використання ресурсного потенціалу, створення робочих місць, розвиток людського капіталу та забезпечення добробуту населення.

набули подальшого розвитку:

теоретичне обґрунтування трансформації управління місцевим економічним розвитком територіальної громади від адміністративно-ієрархічної моделі до сервісно-екосистемної моделі. У межах такої моделі органи місцевого самоврядування розглядаються не лише як суб'єкти владного регулювання та розпорядники бюджетних ресурсів, а як фасилітатори економічної активності, координатори міжсекторної взаємодії,

сервісні провайдери для бізнесу, організатори проєктної діяльності та інституційні посередники між громадою, підприємницьким середовищем, інвесторами, донорами, релокованими підприємствами, закладами освіти й громадським сектором.

методичні підходи до формування системи моніторингу результативності місцевого економічного розвитку територіальних громад, яка охоплює показники залучених фінансових, інвестиційних і грантових ресурсів, кількість підготовлених і реалізованих проєктів, кількість підтриманих суб'єктів підприємництва, створених або збережених робочих місць, рівень участі стейкхолдерів, обсяги інвестицій, стан виконання стратегічних пріоритетів громади та соціально-економічні результати реалізації управлінських рішень.

5. Перелік наукових праць, які відображають основні результати дисертації

1. Наукові праці, в яких опубліковані основні результати дисертації

1.1. Статті у наукових фахових виданнях України

1. Федоренко, Т. (2023). Система управління місцевим економічним розвитком громад. Науковий вісник Мукачівського державного університету. Серія «Економіка», 10(4), 76–88. <https://doi.org/10.52566/msu-econ4.2023.76>

2. Федоренко, Т. (2023). Управлінські та функціональні підходи до місцевого економічного розвитку громад. Управління розвитком, 21(2). <https://doi.org/10.57111/devt/2.2023.39>

3. Федоренко Т. Інструменти фінансування місцевого економічного розвитку територіальних громад. Економічний форум. 2024. Т. 14. № 1. С. 62–74. DOI: <https://doi.org/10.62763/cb/1.2024.62>

4. Федоренко, Т. (2026). Стратегування місцевого економічного розвитку територіальних громад в умовах безпекових викликів та повоєнного відновлення. Науковий вісник «Modern Economics».

1.2. Статті у виданнях, що входять до наукометричної бази Scopus

5. Ключник А., Олійник Т., Галунець Н., Борисова-Ярих А., Федоренко Т. (2023). Вплив туризму на розвиток місцевої громади. Економічні справи, 68. <https://doi.org/10.46852/0424-2513.2s.2023.4>

Особистий внесок здобувача: обґрунтовано вплив туризму на місцевий економічний розвиток та визначено напрями використання туристичного потенціалу територіальних громад.

2. Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації

6. Федоренко Т. В. Інструменти фінансування місцевого економічного розвитку у Великій Британії. Розвиток територіальних громад: правові, економічні та соціальні аспекти : матеріали IV міжнародної науково-практичної конференції (м. Миколаїв, 9 грудня 2024 р.). Миколаїв : МНАУ, 2024. С. 84–87.

<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/20217/1/rtg-2024-84-87.pdf>

7. Федоренко Т. В. Системні особливості публічного управління та адміністрування. Інтеграція науки та практики управління в умовах

соціокультурних трансформацій : збірник матеріалів II міжнародної науково-практичної конференції (м. Полтава, 25 квітня 2024 року). Полтава : ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2024. С. 49–52. <https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/18460/1/49-52.pdf>

8. Тищенко С. І., Федоренко Т. В. Місцевий розвиток Ольшанської селищної ради // Розвиток територіальних громад: правові, економічні та соціальні аспекти : матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф., Миколаїв-с. Коблеве, 9 червня 2022 р. Миколаїв : МНАУ, 2022. С. 134–136.

<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/12686/1/Розвиток%20територіальних%20громад%202022-134-136.pdf>

Особистий внесок здобувача: проаналізовано стан місцевого розвитку Ольшанської селищної ради та обґрунтовано напрями ефективного використання її ресурсного потенціалу.

9. Федоренко Т. В. Роль освітніх закладів громади у розвитку волонтерства. Розвиток територіальних громад: правові, економічні та соціальні аспекти : матеріали V міжнародної науково-практичної конференції (м. Миколаїв, 3 грудня 2025 р.). Миколаїв : МНАУ, 2025. С. 307–310. <https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/23797/1/zb-3-12-2025-307-310.pdf>

10. Федоренко Т. В. Публічне управління як складна соціальна система. Інтеграція науки та практики управління в умовах соціокультурних трансформацій : зб. матеріалів III міжнар. наук.-практич. конф. (м. Полтава, 25 квітня 2025 року). Полтава : ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2025. С. 37–42. <https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/22450/1/37-42.pdf>

6. Апробація основних результатів дослідження на конференціях, симпозіумах, семінарах тощо.

Основні наукові результати дисертаційного дослідження апробовані на науково-практичних конференціях, зокрема: IV Міжнародній науково-практичній конференції «Розвиток територіальних громад: правові, економічні та соціальні аспекти» (м. Миколаїв, 9 грудня 2024 р.); II Міжнародній науково-практичній конференції «Інтеграція науки та практики управління в умовах соціокультурних трансформацій» (м. Полтава, 25 квітня 2024 року); II Міжнародній науково-практичній конференції «Розвиток територіальних громад: правові, економічні та соціальні аспекти» (м. Миколаїв-с. Коблеве, 9 червня 2022 р.); V Міжнародній науково-практичній конференції «Розвиток територіальних громад: правові, економічні та соціальні аспекти» (м. Миколаїв, 3 грудня 2025 р.).

7. Наукове та практичне значення результатів дисертаційної роботи.

Теоретичне значення одержаних результатів полягає у поглибленні наукових уявлень про управління місцевим економічним розвитком територіальних громад, адаптивне стратегування, сервісно-екосистемну модель управління, інституції місцевого економічного розвитку та систему моніторингу результативності. Практичне значення полягає у можливості

використання запропонованих моделей, алгоритмів, індикаторів і фінансово-економічних розрахунків органами місцевого самоврядування під час розроблення стратегій і планів заходів, формування портфелів відновлення, підготовки грантових та інвестиційних проєктів, створення інституцій підтримки бізнесу й запровадження цифрового моніторингу.

Окремі положення дисертаційного дослідження впроваджено у практичну діяльність фінансового відділу Шевченківської сільської ради під час здійснення повноважень у сфері фінансового забезпечення місцевого економічного розвитку територіальної громади. Матеріали дослідження використано при підготовці проєктів місцевого бюджету, бюджетних програм, бюджетних запитів, фінансово-економічних обґрунтувань, аналізі виконання місцевого бюджету, оцінюванні результативності бюджетних програм та підготовці аналітичних матеріалів для прийняття управлінських рішень (довідка № 123 від 12.06.2026 р.).

Результати дослідження також використовуються в освітньому процесі Миколаївського національного аграрного університету при викладанні навчальних дисциплін «Планування та управління територіями», «Міське самоврядування та розвиток громад», «Сталий розвиток та соціальна відповідальність». Їх застосування сприяє формуванню компетентностей у сфері стратегічного планування, управління ресурсами територіальних громад, оцінювання місцевого економічного розвитку та розроблення практичних рішень щодо відновлення й розвитку громад (довідка № 01-18/199 від 18.02.2026 р.).

8. Оцінка структури дисертації, її мови та стилю викладення.

Дисертаційна робота характеризується логічною послідовністю, зв'язністю та завершеністю викладу матеріалу, чітким формулюванням основних наукових положень, висновків і пропозицій. Дисертація складається з анотацій українською та англійською мовами, списку публікацій здобувача, вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел із 140 найменувань та 10 додатків. Загальний обсяг дисертації становить 209 сторінок; у тексті розміщено 25 таблиць і 20 рисунків. Дисертація написана українською мовою; її мовно-стилістичне оформлення загалом відповідає вимогам наукового стилю та вимогам до кваліфікаційної наукової праці на здобуття ступеня доктора філософії.

9. Результати перевірки роботи на академічний плагіат.

Дисертаційну роботу перевірено з використанням системи StrikePlagiarism.com. За результатами опрацювання дисертації та представлених публікацій рецензентом ознак академічного плагіату, фабрикації чи фальсифікації не встановлено. Порушень академічної доброчесності, які могли б перешкоджати поданню дисертації до захисту, не виявлено.

10. Обговорення основних положень і одержаних наукових результатів дисертації дозволяє відзначити окремі з них як дискусійні, а саме:

1. У дисертації паралельно використовуються категорії місцевого економічного розвитку, економічного зростання, відновлення, стійкості та резильєнтності. Для посилення теоретичної чіткості доцільно детальніше окреслити їх співвідношення та функціональне місце в авторській системі управління. Водночас запропонований концептуальний підхід до адаптивного стратегування має значний практичний потенціал, однак потребує чіткішого визначення мінімального набору організаційних передумов і послідовності переходу від традиційного стратегічного планування до безперервного стратегування у громадах із різним рівнем кадрової, фінансової та проєктної спроможності.

2. Контент-аналіз стратегій територіальних громад є інформативним, проте його методику доцільно подати докладніше: визначити систему кодів та індикаторів, правила їх оцінювання, вагові коефіцієнти, критерії віднесення стратегій до відповідних моделей та процедуру перевірки надійності результатів. Окремого обґрунтування потребує характеристика рівня стратегій як «0.3 (Smart & Resilient)» — зміст шкали, межі рівнів, порядок розрахунку інтегральної оцінки та її зв'язок із показниками стратегічної зрілості громади. Крім того, емпірична база охоплює періоди одночасного впливу децентралізації, пандемії та повномасштабної війни, тому порівняння було б переконливішим за умови чіткішого розмежування ефектів цих чинників і відокремлення наслідків управлінських рішень від зовнішніх шоків.

3. Основну увагу в роботі зосереджено на рівні територіальної громади, тоді як вертикальні зв'язки з регіональним і центральним рівнями управління розкрито менш детально. Доцільно конкретизувати розподіл повноважень, канали обміну інформацією, відповідальних суб'єктів та процедури узгодження рішень у багаторівневій системі управління. Партнерство визначено однією з ключових умов місцевого економічного розвитку, однак механізми врегулювання суперечностей між владою, бізнесом, громадськістю, донорами та іншими стейкхолдерами потребують додаткового опрацювання, зокрема щодо критеріїв репрезентативності учасників і процедур медіації конфліктів інтересів.

4. Запропонована система моніторингу результативності місцевого економічного розвитку охоплює важливі показники, однак потребує удосконалення: визначення базових і цільових значень індикаторів, джерел даних, періодичності оновлення, відповідальних за збір і верифікацію інформації та порядку коригування управлінських рішень за результатами моніторингу. Під час систематизації фінансових інструментів доцільно глибше розкрити обмеження і ризики муніципальних запозичень, облігацій, державно-приватного партнерства та грантового фінансування у воєнних умовах, зіставивши вартість ресурсів, строки залучення, вимоги до співфінансування й розподіл ризиків. Практичну цінність авторських моделей посилила б деталізація етапів упровадження, виконавців, джерел фінансування, строків, ризиків і KPI.

5. Соціально-адаптаційний та апробаційний блок. Фінансові та інституційні аспекти місцевого економічного розвитку проаналізовано докладніше, ніж людський і соціальний складники. Аналітичну частину могли б посилити показники повернення населення, працевлаштування внутрішньо переміщених осіб, розвитку ветеранського підприємництва, гендерної інклюзивності та доступності економічних можливостей для різних груп населення. Практичну значущість гібридної екосистемної моделі доцільно додатково підтвердити апробацією на різних типах громад — прифронтовій міській, селищній та сільській — із визначенням очікуваних кількісних результатів. Зарубіжний досвід варто доповнити чіткими критеріями адаптації інструментів до бюджетного законодавства України, системи міжбюджетних відносин, воєнних обмежень і фактичної спроможності органів місцевого самоврядування.

Висловлені зауваження та пропозиції мають рекомендаційний і дискусійний характер, не заперечують одержаних наукових результатів, не знижують теоретичної та практичної значущості дисертації і можуть бути враховані здобувачкою у подальшій науково-практичній діяльності.

З урахуванням зазначеного, на розширеному засіданні кафедри публічного управління та адміністрування і міжнародної економіки

УХВАЛИЛИ:

1. Дисертація на тему «Управління місцевим економічним розвитком територіальних громад» є завершеною самостійною науковою працею, яка містить наукову новизну та у якій вирішено актуальне наукове завдання щодо поглиблення теоретико-методичних засад і розроблення практичних рекомендацій з удосконалення управління місцевим економічним розвитком територіальних громад в умовах децентралізації, воєнної нестабільності та післявоєнного відновлення. Одержані результати мають важливе теоретичне і практичне значення для спеціальності 073 — Менеджмент галузі знань 07 — Управління та адміністрування.

2. Основні результати дисертації відображено у 10 наукових публікаціях, з них 4 статті у наукових фахових виданнях України, 1 публікація у виданні, що входить до наукометричної бази Scopus, та 5 публікацій у матеріалах наукових конференцій. Публікації відповідають тематиці дисертації та висвітлюють її основні наукові результати.

3. Дисертаційна робота Федоренко Т. В. є самостійною оригінальною працею. За результатами перевірки та змістового аналізу роботи порушень академічної доброчесності, академічного плагіату, фабрикації чи фальсифікації не встановлено.

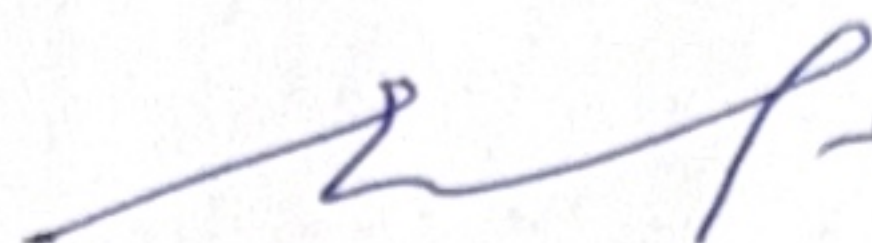
4. Дисертація відповідає вимогам наказу Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 р. № 40 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» та Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44.

5. З урахуванням наукової зрілості та професійних якостей Федоренко Тетяни Валеріївни рекомендувати дисертацію «Управління місцевим економічним розвитком територіальних громад», подану на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 073 – Менеджмент (галузь знань 07 – Управління та адміністрування), до захисту у разовій спеціалізованій вченій раді.

Головуюча

д-р екон. наук, проф.,

декан факультету менеджменту

Олена ШЕБАНИНА

Секретар

канд. юрид. наук, доц.

Людмила ПРОГОНЮК

Власноручний підпис О. Шебаніної,
відділу кадрів

Людмила ПРОГОНЮК засвідчую начальниця

Людмила МАШКІНА